

УДК 327.83
ББК 66.7

Бельська Т.В., м. Харків
Гребельник О.К., м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ І СПОСОБІВ ЇХ УРЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

У статті вказано, що основними способами розв'язання соціальних суперечностей є конфлікт і консенсус, слід розглянути можливість і раціональність їх застосування на різних етапах розвитку суспільства; з'ясовано, що періоди соціального конфлікту й консенсусу періодично змінюють один одного; встановлено, що конфлікт у відносинах органів публічної влади й інститутів громадянського суспільства є показником неефективності державної політики; визначено, що кожна держава в процесі формування національної державної політики враховує соціально-економічні й політичні події та конфлікти, що відбуваються в сучасному світі; вказано, що переплетення конфліктів слід розуміти як соціетальну кризу, яка в повсякденній свідомості сприймається як ситуація хаосу, втрати розумних орієнтирів та ірраціональності; проаналізовано термін «substate conflict», який слід розуміти як піддержавний конфлікт, що зображає тип конфлікту, який виникає між недержавними суб'єктами, і терміни «превентивна дипломатія» й «громадянська дипломатія», що реалізуються неурядовим організаціям, які можуть виходити на міжнародну арену, минаючи органи влади.

Ключові слова: публічна політика, превентивна дипломатія, громадська дипломатія, глобальне громадянське суспільство, піддержавний конфлікт.

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Нині першочерговим завданням людства є створення стратегії майбутнього з метою «збереження цивілізації» і прийняття її для впровадження у життя як на глобальному, так і на національному рівнях. Оцінка прогресу і очікувань прогресу в суспільних відносинах тісно пов'язана з відсутністю або наявністю соціальної напруженості. Ефективність громадських взаємин залежать від політичної угоди в суспільстві і наявності чи відсутності суспільного конфлікту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання конфліктів, їх причини, особливості розв'язання та запобігання вивчали такі видатні мислителі та науковці, як С. Гантінгтон [11], Р. Дарендорф [2], Дж. Най [6], Х'єлс Л. [13], Дж. Скотт [8], К. Хорні [12], Г. Каспер [15], М. Тейлор [15], М.Фішер [16] та інші.

На думку С. Гантінгтона, ідентичність на рівні цивілізації буде ставати все важливішою, світ буде формуватись під час взаємодії семи-восьми великих цивілізацій: західна, конфуціанська, японська, ісламська, індуїстська, православно-слов'янська, латиноамериканська і, можливо, африканська. Найзначніші конфлікти майбутнього розгорнуться вздовж ліній розлому між цивілізаціями, тому що: цивілізації різняться своєю історією, мовою, культурою, традиціями та релігією; взаємодія між народами різних цивілізацій посилюється, що водночас призведе до зростання цивілізаційної; слабшає роль нації-держави як джерела ідентифікації; культурні особливості та відмінності не такі схильні до змін, як економічні й політичні, унаслідок чого їх складніше розв'язати або звести до компромісу [11, с. 34].

Л. Козер визначає умови, за яких конфлікт є позитивним чи негативним. Позитивна роль конфлікту полягає в тому, що він відіграє важливу роль у підтримці динамічної рівноваги. Л. Крісберг переконаний, що конфлікт існує тоді, коли дві й більше сторін упевнені в тому, що цілі їх діяльності є несумісними. Якщо цивілізація є стабільною, а традиції стійкими, то різноманітність доступних нам виборів буде обмеженою, і діапазон можливих конфліктів між ними – вузьким, наголошує К. Хорні. Але «якщо цивілізація перебуває в стані швидких змін, то вибори, які повинен робити кожний індивід, є багатозначними та складними» [12, с. 17].

Війна, як форма конфлікту, на думку Ч. Тіллі, створювала держави. Підготовка до неї змушувала можновладців «зайнятися вилученням коштів для війни в тих, хто володів основними ресурсами – людьми, зброєю, запасами продовольства або грошима, щоб все це купити, – і хто зовсім не схильний був їх віддавати без сильного на них тиску або компенсації». Унаслідок «процеси вилучення ресурсів і боротьби щодо засобів ведення війн сформували основні структури державності» [9, с. 40].

Виділення нез'ясованих раніше частин загальної проблеми. Більшу частину свого існування цивілізації контактували між собою лише час від часу, а іноді не мали контактів зовсім, епоха глобалізації змінила ситуацію кардинально. Найважливішими стали відмінності не ідеологічні, політичні чи економічна, а культурні.

Формулювання мети статті. Проаналізувавши глобальні етапи розвитку цивілізації, з'ясувати періодичність і причини міждержавних і соціальних конфліктів, визначити особливості сучасних конфліктів та способи їх розв'язання.

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Під конфліктом розуміють найгостріший спосіб розв'язання суперечностей між учасниками взаємин. Можливість виникнення конфлікту існує в усіх сферах. Конфлікт нерозривно пов'язаний із політикою й наявний у владних відносинах, тому слід констатувати, що державне управління – це сфера підвищеної конфліктності. Конфлікти народжуються на ґрунті щоденних розбіжностей у поглядах, розбіжностей і протиборства різних думок, потреб, спонукань, бажань, стилів життя, надій, інтересів та особистісних особливостей. Конфліктів більше, ніж дискусій і переговорів. Вони являють собою ескалацію щоденного суперництва та протистояння у сфері принципових або емоційно обумовлених сутичок, що порушують особистий або міжособистісний спокій. Конфлікт у відносинах органів публічної влади й інститутів громадянського суспільства є показником неефективності державної політики.

С. Гантінгтон і його послідовники вважають головним джерелом прогресу конфлікт між залученістю населення в активне життя суспільства та інститутами публічної влади. Очевидно, що активність має у перехідні періоди випереджає розвиток політичних інститутів суспільства.

Погоджуючись із думкою А. Здравомислова, констатуємо, що відносини в суспільстві формуються через безліч конфліктів, які розгортаються на всіх основних рівнях соціальної організації: на цивілізаційному рівні розгортаються конфлікти, пов'язані зі зміною системи цінностей; на соціальному рівні виникають конфлікти у зв'язку зі спробою створити нову систему суспільних відносин на основі демократизації та ринкової економіки;

на рівні структурних змін з'являються конфлікти між соціальними верствами та групами, що виникають у суспільстві під час зміни соціального ладу; на інституціональному рівні виникають конфлікти, пов'язані з перебудовою організаційних структур і фінансових зв'язків між установами й організаціями в умовах ринкової економіки; на рівні повсякденного життя існують конфлікти, пов'язані з використанням людьми нових можливостей соціального самоствердження та зі складними процесами адаптації більшості населення до нових цінностей, норм і вимог ринкових відносин [3, с. 6–7].

Розгортання конфліктів одночасно на всіх цих рівнях призводить до того, що в суспільстві відбуваються радикальні, а головне – незворотні зміни, що характеризуються змінами політичної системи, економічних відносин, геополітичного простору, статусу держави й стану культури. Виникають нові конфлікти, пов'язані з боротьбою за владу, вплив, власність та інші способи самоствердження в політичному та соціальному просторі. Ці конфлікти є наслідком демократизації й виражаються в плюралізмі політичних позицій. Криміналізація суспільства має своїм наслідком підрив довіри до влади, створення ситуації повної соціальної незахищеності, невпевненості в майбутньому. Водночас проявляються конфлікти, пов'язані з неможливістю певної частини населення, передусім людей старшого покоління, комфортно почуватись у соціальному просторі.

Переплетення цих конфліктів слід розуміти як соціетальну кризу, яка в повсякденній свідомості сприймається як ситуація хаосу, втрати розумних орієнтирів та ірраціональності.

Коло вчених дотримується думки про те, що конфлікт – це явище тимчасове, тому суспільство

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

обов'язково досягне такого розвитку, коли він зникне. Інші вчені вважають, що конфлікти – явище невідворотне й необхідне.

Можна стверджувати, що кожному історичному періоду притаманні відносини з типовими способами розв'язання конфліктних ситуацій. В «індустріальному» суспільстві таким способом є насильство. К. Юнг був упевнений, якщо людське буття втрачає контакт з інстинктивною природою, то це призводить до конфлікту між свідомим і несвідомим. Такий стан є патологічним, бо свідомість не здатна придушувати власний інстинктивний бік, тому це призводить до масових політичних рухів.

Британська антропологія досліджує соціальні рішення, які найяскравіше проявляються в конфліктній ситуації, коли приходять у зіткнення суперечливі структурні принципи, що лежать в основі будь-якої соціальної єдності. В. Тернер вважає правильним виходити в дослідженні з ритуальної ситуації, яка перебуває у підсвідомості, тобто зі стану суспільства, при якому конфлікт сягає того рівня, коли лише засобами ритуалу можна або відновити близьку до розколу соціальну структуру, або досягти умиротворення, узаконивши конфлікт [10, с. 8]. У сучасному суспільстві таким ритуалом може бути революція, акції протесту. Розв'язання таких конфліктів відбувається за допомогою досягнення угоди й ухвалення нових законів, унаслідок ми маємо консенсус.

Усі загрози подальшому існуванню людської цивілізації доцільно поділити на дві групи: 1) загрози природного характеру (об'єктивні) – ресурсний та енергетичний дефіцит; 2) конфлікти світового масштабу – між цивілізаціями, насамперед між християнським і

мусульманським світом, що підсилюється через поширення ядерних технологій і розповсюдження зброї масового ураження, формування нових центрів сили й боротьба між ними за лідерство – ЄС, Китай, Індія, Бразилія та Росія.

Соціальні, етнічні, релігійні, ідеологічні, культурні та інші суперечності нерідко в історії людства ставали причинами гострого військового протистояння між племенами, містами, державами або цілими групами країн. В історії XX ст. вони навіть спричинили виникнення двох світових воєн, у яких загинули десятки мільйонів людей. Сучасні конфлікти залишаються одним з основних чинників нестабільності на планеті, а також значною мірою зумовлюють характер розгортання політичних процесів. З огляду на це, останні Х. Ортега-і-Гасет схарактеризував як «відкритий виступ», за якого політичні опоненти розглядаються лише з позиції конфронтації, як бар'єр на шляху реалізації інтересів однією зі сторін, а суспільні відносини – як поле боротьби, царина суперечностей [7, с. 2]. За вищезазначених умов виникло дві парадигми – конфліктна і консенсусна. Причому противагою є спроби за допомогою консенсусу блокувати поглиблення протистояння для збереження системотворчих цінностей – державності, миру, легітимності, стабільності, злагоди. І перше сприйняття суспільно-політичних відносин (конфліктна парадигма), і друге (парадигма консенсусу), взяті окремо у своєму розвитку або у наперед визначеній непокєднуваності, призводять до виникнення перманентного суспільного протистояння. Відтак актуальним завданням є виявлення ступеня можливої взаємодії та обсягів взаємного впливу конфліктної і консенсусної парадигм.

На відміну від конфліктів компроміси є засобом досягнення поступово того, що недосяжне відразу. Суспільно важливими є компроміси для досягнення миру.

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

Компроміс – близький до поняття «консенсус», його визначають як прийняття точки зору іншої сторони, але до певного ступеня, як угода на основі взаємних поступок. Пошук прийнятного рішення здійснюється переважно за рахунок взаємних поступок. Здібність до компромісу в управлінських ситуаціях цінується високо, оскільки зменшує недоброзичливість, дозволяє порівняно швидко подолати конфлікт [5]. Однак через деякий час конфлікт може виникнути знов у зміненій формі, оскільки проблема, що породила його, не була розв'язана. Компроміс означає примирення. Він тривалий, якщо не носить характер диктату з боку держави чи суспільства. Як відомо, де є двоє і більше людей, завжди існує суперечність, оскільки між людьми ніколи не буває одностайного бачення проблем. Дві людини завжди бачать по-різному одне й те ж питання, яке стосується як побутової сфери життєдіяльності, так і державноуправлінської. Слід зауважити, що конфлікти можуть бути конструктивними й деструктивними. Конфлікт часто стимулює розвиток. Водночас, не можна вважати консенсус елементом демократії.

Дж. Шарп вважає: «Якими б вагомими не були переваги насильницьких засобів боротьби, одне залишається очевидним: покладаючи надії на силові методи, ми обираємо той спосіб боротьби, в якому суперник практично завжди має перевагу. Диктатори володіють надзвичайно широким арсеналом засобів насильства... – диктатори майже завжди мають перевагу у військовій техніці, амуніції, транспортних засобах та військовій силі. Попри всю свою хоробрість, демократи практично ніколи не можуть зрівнятися з ними» [14].

Розв'язання конфліктних ситуацій належить до тих проблем, які в усі часи хвилювали управлінців, науковців,

суспільство в цілому. О. Москаленко переконаний, що консенсусна парадигма ґрунтується на консенсусно-етичних поняттях загального блага, рівності, справедливості, монаршої мудрості тощо. У державній політиці консенсус означає спільність позицій, взаємну згоду, які встановлюються в суспільстві або до яких приходять соціальні групи, незважаючи на відмінності, протилежні інтереси, зумовлені соціальними, політичними, національними, релігійними та іншими особливостями. Спільність позицій виявляється у формуванні й розумінні взаємних інтересів (державний устрій, чинні правові норми тощо) [3, с. 3]. В основі консенсусу лежить врахування думки кожної сторони. Консенсус потребує тривалої підготовчої роботи щодо з'ясування, вивчення та погодження позицій.

О. Григор виділяє два трактування поняття «консенсус»: по-перше, як спосіб ухвалення різних управлінських рішень, за яких чітко виражена політична воля більшості, що бере участь у його ухваленні та врівноважується відсутністю заперечень із боку хоча б одного з учасників. У цьому ж смислі говорять про консенсус у розв'язанні спорів і конфліктів; по-друге – під консенсусом розуміється «існуюча громадянська згода, що формується в суспільстві. У такому «широкому» розумінні політичний консенсус тісно примикає до свого соціологічного трактування як згода значної більшості людей будь-якого співтовариства щодо найважливіших аспектів його порядку, виражена в діях» [1, с. 130].

Кожна держава в сучасному світі враховує в національній державній політиці економічні, політичні, соціальні події, що відбуваються у світі. Так, у США є Центр (СРА) превентивних дій глобального відслідковування конфліктів [17], який являє собою

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

інтерактивний путівник триваючих конфліктів по всьому світу, що є інтересом для Сполучених Штатів. Конфлікти експерти Центру поділяють так: конфлікти, які безпосередньо загрожують території США, найрадіше, щоб викликати військове втручання Сполучених Штатів або ставлять під загрозу постачання найважливіших стратегічних ресурсів США; конфлікти, які значно зачіпають країни, які мають стратегічне значення для Сполучених Штатів, але не тягнуть за собою договірних зобов'язань про взаємну оборону; обмежені конфлікти, які можуть мати серйозні широкомасштабні гуманітарні наслідки в країнах, але мають незначне стратегічне значення для Сполучених Штатів. Урядовці, експерти із зовнішньої політики, а також учені оцінюють поточні й потенційні конфлікти на основі їх імовірності в даному році, а також їх потенційний вплив на інтереси США.

Останнім часом усе частіше говорять про нову форму міжнародної діяльності – громадську дипломатію (*citizen diplomacy*), оскільки прозорість кордонів і нові технології дозволяють непрофесійним дипломатам (неурядовим організаціям, групам та індивідуумам) виходити на міжнародну арену, минаючи органи державної влади.

Запобігання конфліктам, яким активно займаються міжнародні неурядові організації (МНУО), отримало назву «превентивна дипломатія». МНУО сприяють діалогу між конфліктуючими сторонами, використовуючи різні засоби – семінари, переговори, розробку стратегій, соціальні мережі та інші ініціативи для налагодження крос-культурних відносин. Так, наприкінці 90-х рр. XX ст. ООН і науково-дослідні інститути й МНУО *International Alert* (Великобританії), *PIOOM Фонд* (Нідерланди), Академія наук та Інститут етнології (Росія), Американська рада з

міжнародних відносин (США), Йорк Університет і Swisspeace (Канада) заснували Форум з питань раннього запобігання та раннього реагування.

У налагодженні міжцивілізаційного миру і злагоди значну роль відіграє Альянс цивілізацій. Особливого значення надається релігійному складнику. У межах ООН уже діє Діалог високого рівня з міжрелігійного та міжкультурного співробітництва за мир. Громадянська дипломатія діє в умовах поліцентричного світу, де співіснують різні культури, цивілізації, вірування і де затребувана багаторівнева мережева дипломатія, що дозволяє здійснювати гнучке співробітництво, спрямоване на гармонізацію інтересів, які збігаються.

2005 року кілька неурядових організацій з Боснії, Сербії та Хорватії стали ініціаторами створення регіональної комісії зі встановлення істини щодо військових злочинів (RECOM), яка зараз підтримується понад 130 неурядовими організаціями та громадянами з усіх держав-наступників колишньої Югославії. У воєнний час МНУО зробили свій внесок у збереження або поліпшення відносин завдяки так званій «дії через лінії конфлікту» – через неформальні обміни, діалог і спільні проекти.

Центр превентивних дій (CPA) оцінює стан кожного конфлікту, стежить за розвитком подій під час конфлікту, оцінює конфлікти й урядові звіти, визначає статуси кожного конфлікту. CPA прагне допомогти запобігти, знешкодити або не втручатись у збройні конфлікти в усьому світі і розширити обсяг знань у галузі запобігання конфліктів. CPA робить це завдяки створенню форуму, на якому представники урядів, міжнародних організацій, неурядових організацій, корпорацій, громадянського суспільства можуть збиратися для розробки оперативних і своєчасних стратегій сприяння миру в конкретних

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

конфліктних ситуаціях; написання спеціальних доповідей з метою оцінки і швидкого реагування; вироблення своєчасних, конкретних рекомендацій країнам, у яких розвиваються конфліктні ситуації, з питань формування державної політики, яку уряд США, міжнародне співтовариство і громадяни держави можуть підтримати, щоб обмежити потенціал насильства зі смертельними наслідками.

Експерти СРА залучають до здійснення експертизи посадовців США, зустрічаються з членами Конгресу, щоб проінформувати про висновки СРА і рекомендації, щоб полегшити контакти між офіційними особами США і важливими міжнародними суб'єктами; зустрічаються з журналістами, щоб підвищувати поінформованість серед журналістів про потенційні гарячі точки по всій земній кулі; створюють мережі з міжнародними організаціями та інститутами, щоб посилити вплив США на політичній арені і поширювати рекомендації СРА. СРА надають знання в галузі запобігання конфліктів, інформацію про проведені тематичні дослідження, уроки, винесені з минулих конфліктів, які політики і приватні громадяни можуть використовувати, щоб запобігти або пом'якшити існуючі збройні конфлікти й попередити майбутні.

У Німеччині цією проблемою опікується Гейдельберзький інститут міжнародних досліджень конфліктів (Heidelberg Institute for International Conflict Research, НІК) [18], який є незалежною міждисциплінарною зареєстрованою організацією, яка базується на кафедрі політології в Університеті Гейдельберга. НІК утворився з дослідницького проекту «COSIMO» (Conflict Simulation Model, Конфлікт-імітаційна модель) під керівництвом професора д-ра Франка Р. Пфетш і фінансується Німецькою Асоціацією досліджень (DFG) з

1991 р. НПК досліджує міждержавні, внутрішньодержавні політичні конфлікти та оцінює їх роль для стратегічної політики Німеччини. Щорічно з 1992 р. НПК публікує «Барометр конфліктів», який містить поточні результати досліджень для кожного конкретного року. Крім того, НПК підтримує базу даних конфліктів Contra, де відображаються ненасильницькі і насильницькі кризи, війни, перевороти, а також надається інформація про мирні переговори щодо цих конфліктів. Свое резюме про хід конфліктів НПК представляє у вигляді текстів і графіки. Отже, зацікавлені особи публічного сектору національних держав мають уявлення про конфліктні події в Північній і Південній Америці, Азії та Океанії, Європі, Близькому Сході, а також у країнах Африки.

«Барометр конфліктів» забезпечує широкий облік та аналіз динаміки світових конфліктів. 2015 року відбулося 19 повномасштабних війн, що свідчить про різке збільшення насильства на всіх континентах, зокрема в Бурунді, Ємені, Туреччині, на Філіппінах та ін. На противагу цьому, відбулася деескалація індо-пакистанського конфлікту. 2015 року Китай, Росія і Конго менше впливали на збройні конфлікти.

Суб'єктами конфліктів можуть бути держави, міжнародні організації та недержавні суб'єкти. 2015 року НПК увів нову категорію «substate conflict», що зображає тип конфлікту, який проводиться тільки недержавними суб'єктами.

НПК ранжує конфлікти залежно від інтенсивності національного конфлікту – від суперечки до війни. НПК інформує також про заходи з розв'язання конфліктів, зокрема містить інформацію про діяльність регіонального співробітництва в галузі безпеки та діяльність Міжнародного кримінального суду.

У цілому, кількість насильницьких

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

внутрішньодержавних і «substate conflict» конфліктів залишається порівняно постійною – 43 запеклі конфлікти в цілому, які загрожують міжнародному порядку. Конфліктні питання (матеріальні або нематеріальні) класифікуються відповідно до спільних цілей суб'єктів конфлікту: ідеологія, релігія, соціально-економічний або судовий складник політичної системи або зміна типу режиму. Це такі організації, як Європейська платформа для запобігання конфліктів і трансформації, Глобальне партнерство щодо запобігання збройних конфліктів (ГППВК) та ін. Європейська платформа для запобігання конфліктам і трансформації була створена 1997 року та складається з приблизно 150 європейських організацій і національних платформ НУО, що працюють у галузі запобігання конфліктам і мирного будівництва.

Після доповіді Генерального секретаря ООН про запобігання збройних конфліктів 2001 р. «Глобальне партнерство щодо запобігання збройних конфліктів» розпочалася діяльність Європейського центру з попередження конфліктів (ЕССР), щоб створити глобальний порядок. Глобальна програма дій була презентована на всесвітній конференції громадянського суспільства в штаб-квартирі ООН.

Встановлені процедури регулювання визначаються як механізми управління конфліктами, які приймаються учасниками конфлікту і включають у себе вибори і судові розгляди. Основні завдання державного управління – забезпечення безпеки населення, цілісність території і конкретного політичного, соціально-економічного та культурного порядку в державі. Державна функція або міжнародний порядок перебуває під загрозою, якщо її виконання і наполегливість стають малоюмовірними.

Такі аналітичні центри, як СРА, НПК повинні бути і

в Україні для визначення зовнішніх впливів на державну політику, визначення її основних напрямів і механізмів упровадження, встановлення контактів з МНУО.

Одним із важливих чинників успішної інституціоналізації демократії в традиційних суспільствах є легітимність інститутів, тобто розуміння значною частиною населення необхідності того чи іншого інституту демократії та інформованості про його діяльність. Подолання кризи легітимності пов'язується з виконанням двох завдань. По-перше, треба підвищити довіру до інститутів демократії, чого можна досягти завдяки поліпшенню матеріального стану основних соціальних груп. Це, у свою чергу, здійснюється через поетапне впровадження ринкових механізмів завдяки забезпеченню високого рівня соціального захисту основних груп населення. По-друге, необхідно створити механізм подолання соціокультурних суперечностей, для чого потрібно передусім визначити соціальні групи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Із вищесказаного випливає, що основні способи розв'язання соціальних суперечностей – конфлікт і консенсус, тому слід розглянути можливість і раціональність їх застосування на різних етапах розвитку суспільства. Державноуправлінська діяльність передбачає взаємодію різних політичних сил і їх відносини в процесі ухвалення рішень, що призводить до компромісу й конфлікту. Констатуємо, що періоди соціального конфлікту та консенсусу періодично змінюють один одного. Конфлікт у відносинах органів публічної влади й інститутів громадянського суспільства є показником неефективності державної політики. Компроміс у розв'язанні проблемних політичних питань свідчить про високий інтелектуальний і моральний розвиток противників.

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

Крім того, кожна держава в процесі формування національної державної політики враховує соціально-економічні й політичні події та конфлікти, що відбуваються в сучасному світі. Водночас на початку ХХІ ст. з'являється термін «substate conflict», який слід розуміти як піддержавний конфлікт, що зображає тип конфлікту, який виникає між недержавними суб'єктами. Основне завдання державного управління – забезпечення безпеки населення, цілісність території та політичного, соціально-економічного й культурного порядку в державі.

Важливими формами міжнародної діяльності на сучасному етапі розвитку людства є превентивна та громадська дипломатії, що реалізуються неурядовим організаціям, які можуть виходити на міжнародну арену, міняючи органи влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григор О. Досвід політичних консенсусів ХХ століття / О. Григор // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова ; вип. 16. – 2015. – С. 129–134.
2. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт. Очерк политики свободы / Р. Дарендорф ; [пер. с нем. Л.Ю. Пантиной, ред. перевода М.Н. Грецкий]. – М. : Изд-во «РОССПЭН», 2002. – С. 11–13.
3. Здравомыслов А.Г. Социология конфликта ТХТ / А.Г. Здравомыслов. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – С. 6–7.
4. Москаленко О.М. Конфліктно-консенсусна парадигма регулювання суспільно-політичних відносин: автореф. дис. канд. політ. наук: спец. 23.00.02 / О.М. Москаленко; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2000. – 20 с.
5. Москаленко О.М. Компромісні вирішення політичних

- питань в сучасній Україні [Електронний ресурс] / О.М. Москаленко // Держава і право; вип. 48. – 2008. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/DiP/2010_48/10-11.pdf
6. Най Д. «Мягкая» сила и американо-европейские отношения [Електронний ресурс] / Джозеф Най // Свободная мысль–XXI. – 2004. – №10. – Режим доступу: <http://sr1.narod.ru/nai.doc>
7. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Хосе Ортега-и-Гассет // Вопросы философии. – 1989. – № 4. – С. 114–155.
8. Скотт Д. Г. Конфликты. Пути их преодоления / Джини Грэм Скотт. – М. : Внешторгиздат, 1991. – 192 с.
9. Тилли Ч. Принуждение, капитал и европейские государства 1990– 1992 гг. / Чарльз Тилли ; [пер. с англ. Менской Т. Б.]. – М. : Издательский дом «Территория будущего», 2009. – 328 с. – (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»).
10. Тэрнер В. Символ и ритуал / Виктор Тэрнер. – М. : Наука, 1983. – 277 с.
11. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Семюель Хантингтон. – М.: ООО Изд-во АСТ, 2003. – 605 с.
12. Хорни К. Наши внутренние конфликты. Конструктивная теория невроза / К. Хорни. – СПб. : Лань, 1997. – С. 17.
13. Хьелл Л. Теории личности. Основные положения, исследования и применение / Ларри Хьелл, Дэниел Зиглер; [пер. С. Меленевской и Д. Викторовой]; терминологическая правка В. Данченко. – СПб.: Питер Пресс, 1997. – К. : PSYLIB, 2006. – 419 с.
14. Шарп Дж. Від диктатури до демократії: концептуальні засади здобуття свободи [Електронний ресурс] / Дж. Шарп; [пер. з англ. Ін-т ім. Альберта Ейнштейна]. – Львів: Сполом, 2004 – С.18. – Режим доступу:

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

[http://www.aeinstein.org/wp-](http://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf)

[content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf](http://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf)

15. Casper G., Tailor M. Negotiating Democracy. Transition From Authoritarian Rule. – University of Pittsburgh Press, 1966. – С. 50.

16. Fischer M. Civil Society in Conflict Transformation: Strengths and Limitations // The Berghof Handbook II [Електронний ресурс] / Martina Fischer. – 2001. – Р. 287–313. – Режим доступу : http://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Handbook/Articles/fischer_cso_handbookII.pdf.

17. Global Conflict Tracker [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/>

18. Heidelberg Institute for International Conflict Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/>

REFERENCES

1. Hryhor O. Dosvid politychnykh konsensusiv KHKH stolittya / O. Hryhor // Naukovyy chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova ; vyp. 16. – 2015. – С. 129–134.

2. Darendorf R. Sovremennyy sotsyal'nyy konflykt. Ocherk polytyky svobody / R. Darendorf ; [per. s nem. L.YU. Pantynoy, red. perevoda M.N. Hretskyi]. – М. : Yzd-vo «ROSSPÉN», 2002. – С. 11–13.

3. Zdravomyslov A.H. Sotsyolohyya konflykta TXT / A.H. Zdravomyslov. – М. : Aspekt-Press, 1996. – С. 6–7.

4. Moskalenko O.M. Konfliktno-konsensusna paradyhma rehulyuvannya suspil'no-politychnykh vidnosyn : avtoref. dys. kand. polit. nauk : spets. 23.00.02 / O.M. Moskalenko ; NAN

Ukrayiny. In-t derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho. – K., 2000. – 20 s.

5. Moskalenko O.M. Kompromisni vyrishennya politychnykh pytan' v suchasniy Ukraini [Elektronnyy resurs] / O.M. Moskalenko // Derzhava i pravo ; vyp. 48. – 2008. – Rezhym dostupu :

http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/DiP/2010_48/10-11.pdf

6. Nay D. “Myahkaya” syla y amerykano-evropeyskye otnoshennya [Elektronnyy resurs] / Dzhozef Nay // Svobodnaya mysl' – KHKHI. – 2004. – №10. – Rezhym dostupu : <http://sr1.narod.ru/nai.doc>

7. Orteha-y-Hasset KH. Vosstanye mass / Khose Orteha-y-Hasset // Voprosy fylosofyy. – 1989. – № 4. – S. 114–155.

8. Skott D. H. Konflykty. Puty ykh preodolenyya / Dzhyny Hréм Skott. – M. : Vneshtorhyzdat, 1991. – 192 s.

9. Tylyl' CH. Prynuzhdenye, kapytal y evropeyskye hosudarstva 1990– 1992 hh. / Charl'z Tylyl' ; [per. s anhl. Menskoy T. B.]. – M. : Yzdatel'skyy dom «Terrytoryya budushcheho», 2009. – 328 s. – (Seryya «Unyversytet'skaya byblyoteka Aleksandra Pohorel'skoho»).

10. Térner V. Symvol y rytual / Vyktor Térner. – M. : Nauka, 1983. – 277 s.

11. Khantynhton S. Stolknovenye tsyvylyzatsyy / Semyuel' Khantynhton. – M. : OOO Yzd-vo AST, 2003. – 605 s.

12. Khorny K. Nashy vnutrennye konflykty. Konstruktyvnaya teoryya nevroza / K. Khorny. – SPb. : Lan', 1997. – S. 17.

13. Kh'ell L. Teoryy lychnosti. Osnovnye polozhenyya, yssledovanyya y prymerenyye / Larry Kh'ell, Dényel Zyhler ; [per. S. Melenevskoy y D. Vyktorovoy] ; termynolohycheskaya pravka V. Danchenko. – SPb. : Pyter Press, 1997. – K. : PSYLIB, 2006. – 419 s.

14. Sharp Dzh. Vid dyktatury do demokratiyi: kontseptual'ni zasady zdobuttya svobody [Elektronnyy resurs] / Dzh. Sharp ;

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

- [per. z anhl. In-t im. Al'berta Eynshteyna]. – L'viv : Spolom, 2004 – S. 18. – Rezhym dostupu : http://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf
15. Casper G., Tailor M. Negotiating Democracy. Transition From Authoritarian Rule. University of Pittsburgh Press, 1966. – S. 50.
16. Fischer M. Civil Society in Conflict Transformation: Strengths and Limitations // The Berghof Handbook II [Elektronnyy resurs] / Martina Fischer. – 2001. – R. 287–313. – Rezhym dostupu : http://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Handbook/Articles/fischer_cso_handbookII.pdf.
17. Global Conflict Tracker [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/>
18. Heidelberg Institute for International Conflict Research [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/>

Bielska T.V., Hrebelyk O.K. Features of conflicts and methods of their settlement in the contemporary world. The article points out that the main ways to solve social contradictions are conflict and consensus, the possibility and rationality of their application at various stages of the development of society should be considered; it was found out that the periods of social conflict and consensus periodically replace each other; it was established that the conflict in relationships between public authorities and civil society institutions is an indicator of the inefficiency of the state policy; it is determined that each state in the process of forming of the national state policy takes into account the socio-economic and political events and conflicts, taking place in the modern world; it is stated that the interweaving of conflicts should be

understood as a societal crisis, which in everyday consciousness is perceived as a situation of chaos, loss of reasonable orientations and irrationality; it is analyzed the term «sub-state conflict», which should be understood as a conflict that arises between non-state actors, as well as the terms «preventive diplomacy» and «civic diplomacy», which are implemented by non-governmental organizations that can enter the international arena bypassing the authorities.

The primary task of humanity nowadays is to create a strategy of the future aiming at "maintaining of civilization" and accepting it for introduction into the life both on global and on national levels. The estimation of progress and progress expectations in public relations is closely connected with the absence or presence of social tension. Efficiency of public mutual relations depends on a political agreement in society and presence or absence of public conflict.

State administrative activity contemplates the co-operation of different political forces and their relations in the process of decision making, that results in both compromise and conflict. The periods of social conflict and consensus change each other periodically. A conflict in the relations within the public governmental bodies and institutes of civil society is an index of public policy inefficiency. A compromise in solving political questions testifies a high intellectual and moral maturity of the opponents.

Escalation of conflicts simultaneously on all these levels results in the changes in the society of radical, and sometimes of irreversible character. These changes are characterized by the changes in the political system, economic relations, geopolitical space, status of the state and culture. New conflicts, related to the fight for power, authority, property and other ways of self-affirmation in political and social spheres. These conflicts are the consequence of democratization and are expressed in the pluralism of political positions.

Особливості конфліктів і способів їх урегулювання в сучасному світі

Criminalization of the society in its turn has the consequence of undermining the trust to power, establishing the situation of complete social unprotectedness, uncertainty in the future. The conflicts related to the impossibility of certain part of population, foremost people of senior generation, to feel themselves comfortable in the society appear at the same time.

Keywords: public policy, preventive diplomacy, public diplomacy, global civil society, sub-state conflict.

Бельская Т.В., Гребельник О.П. Особенности конфликтов и способов их урегулирования в современном мире. В статье указано, что основными способами решения социальных противоречий есть конфликт и консенсус, следует рассмотреть возможность и рациональность их применения на различных этапах развития общества; выяснено, что периоды социального конфликта и консенсуса периодически сменяют друг друга; установлено, что конфликт во взаимоотношениях органов публичной власти и институтов гражданского общества является показателем неэффективности государственной политики; определено, что каждое государство в процессе формирования национальной государственной политики учитывает социально-экономические и политические события и конфликты, происходящие в современном мире; указано, что переплетение конфликтов следует понимать как социетальный кризис, что в обыденном сознании воспринимается как ситуация хаоса, потери разумных ориентиров и иррациональности; проанализированы термин «substate conflict», который следует понимать как подгосударственный конфликт, который возникает между негосударственными субъектами, а также термины «превентивная дипломатия» и «гражданская

дипломатия», что реализуется неправительственными организациями, которые могут выходить на международную арену, минуя органы власти.

Ключевые слова: *публичная политика, превентивная дипломатия, общественная дипломатия, глобальное гражданское общество, подгосударственный конфликт.*